

**SZKOŁA PODSTAWOWA NR 2
IM. GEN. TADEUSZA KUTRZEBY W GOSTYNIU**

**PRZEDMIOTOWY SYSTEM OCENIANIA
PRZYRODA**

Spis treści

SPOSOBY SPRAWDZANIA OSIĄGNIĘĆ EDUKACYJNYCH UCZNIÓW	3
Formy sprawdzania wiadomości i umiejętności.....	3
Zasady ustalania ocen	3
Zasady pisania zaległych prac kontrolnych w przypadku nieobecności ucznia	4
Tryb poprawiania ocen bieżących	5
Zasady ustalenia oceny śródrocznej i rocznej.....	5
WARUNKI I TRYB OTRZYMANIA WYŻSZEJ NIŻ PRZEWDYWANA ROCZNEJ OCENY KLASYFIKACYJNEJ.....	5
WYMAGANIA EDUKACYJNE niezbędne do otrzymania przez ucznia poszczególnych ocen klasyfikacyjnych z przyrody, wynikających z realizowanego przez nauczycieli programu nauczania.....	7
WYMAGANIA EDUKACYJNE Z PRZYRODY– KLASA 4	7
WYMAGANIA EDUKACYJNE Z PRZYRODY– KLASA 6	20

SPOSOBY SPRAWDZANIA OSIĄGNIĘĆ EDUKACYJNYCH UCZNIÓW

Formy sprawdzania wiadomości i umiejętności

Przedmiotowy system oceniania przewiduje kontrolę następujących form pracy ucznia:

- sprawdziany,
- kartkówki,
- prace domowe,
- odpowiedzi ustne,
- prace na lekcji,
- wykonywanie umiejętności praktycznych

Sprawdziany przeprowadza się po zakończeniu działu lub jego części. Są zapowiadane z co najmniej tygodniowym wyprzedzeniem i poprzedzone lekcją powtórzeniową, która obejmuje podlegający sprawdzaniu zakres wiadomości i umiejętności.

Kartkówki dotyczą bieżących zagadnień lub treści wskazanych przez nauczyciela. Nie muszą być zapowiadane.

Prace domowe pisemne obejmują materiał nauczania z bieżącej lekcji.

Prace domowe w innej formie są rozumiane jako:

- a) prace badawcze, np. prowadzenie doświadczeń, obserwacji,
- b) prace dodatkowe, np. wykonywanie plakatów, pomocy dydaktycznych.

Odpowiedzi ustne dotyczą bieżących wiadomości i umiejętności oraz partii materiału nauczania wskazanych przez nauczyciela.

Praca na lekcji (indywidualna i zespołowa) jest realizacją bieżącego materiału nauczania.

Wykonywanie umiejętności praktycznych dotyczy np. rozpoznawania wybranych roślin i zwierząt, posługiwania się przyrządami służącymi do obserwacji przyrody oraz wyznaczania kierunków w terenie, korzystania z mapy i planu.

Zasady ustalania ocen

Sprawdziany, kartkówki są punktowane, a ocena jest ustalana wg następujących zasad:

- celujący – 100%
- bardzo dobry – od 90%
- dobry – od 70%
- dostateczny – od 50%
- dopuszczający – od 35%

- niedostateczny – poniżej 35% punktów możliwych do zdobycia.

W pracach domowych oceniana jest poprawność rzeczowa, estetyka, umiejętność prezentacji. W odpowiedziach ustnych oceniana jest zawartość rzeczowa, sprawność formułowania myśli, stosowanie terminologii przyrodniczej, umiejętność ilustrowania wypowiedzi poprzez wykorzystanie pomocy naukowych (np. plansza, model, schemat), samodzielność wypowiedzi.

Praca zespołowa może być nagrodzona oceną, która uwzględnia następujące umiejętności: planowanie i organizowanie pracy, efektywne współdziałanie, wywiązywanie się z powierzonych ról, rozwiązywanie problemów w sposób twórczy.

Aktywność na lekcji jest nagradzana plusami (za pięć „plusów” uczeń otrzymuje ocenę bardzo dobrą).

Ocenianie bieżące

1. W ocenianiu bieżącym używa się ocen w skali 1-6 oraz znaków „plus i minus”; znakiem „bz” zaznacza się nieterminowość wykonywania zadań domowych, znakiem „np” brak przyborów niezbędnych do pracy na lekcji. Trzy znaki (3 x bz, 3 x np) w semestrze są zamieniane na ocenę niedostateczną.
2. Raz w semestrze uczeń może zgłosić nieprzygotowanie do lekcji bez żadnych sankcji. Nauczyciel zaznacza to w umówiony sposób. Nie może to być lekcja, na której został ustalony sprawdzian lub zapowiedziana kartkówka. Nieprzygotowanie należy zgłosić na początku lekcji.

Zasady pisania zaległych prac kontrolnych w przypadku nieobecności ucznia

W przypadku nieobecności, w terminie ustalonym z nauczycielem, uczeń pisze zaległy sprawdzian. W szczególnych przypadkach nauczyciel może nie wymagać od ucznia obowiązku napisania sprawdzianu/testu.

Uczeń, który z przyczyn nieusprawiedliwionych opuścił pracę pisemną lub jest nieobecny tylko w dniu, w którym jest praca pisemna, pisze ją w terminie wskazanym przez nauczyciela.

W ocenianiu uwzględnia się zalecenia Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, innych poradni specjalistycznych a także indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne ucznia.

Tryb poprawiania ocen bieżących

Uczeń ma możliwość poprawienia każdej oceny ze sprawdzianu w terminie dwóch tygodni od oddania prac. Ocenę odnotowuje się w dzienniku obok oceny poprawianej. Uczeń poprawia stopień w terminie ustalonym z nauczycielem.

Zasady ustalenia oceny śródrocznej i rocznej

Ocenę ustala się na podstawie ocen bieżących, ze szczególnym uwzględnieniem ocen za sprawdziany. Klasyfikacja śródroczna podsumowuje osiągnięcia edukacyjne ucznia w I półroczu, roczna w danym roku szkolnym. Ocena roczna może różnić się o jeden stopień od oceny przewidywanej w przypadku, gdy uczeń w okresie od ustalenia przewidywanej oceny do wystawienia oceny rocznej otrzyma oceny bieżące, które umożliwiają mu uzyskanie wyższej (niższej) oceny niż przewidywana.

WARUNKI I TRYB OTRZYMANIA WYŻSZEJ NIŻ PRZEWIDYWANA ROCZNEJ OCENY KLASYFIKACYJNEJ

I. Warunki otrzymania

1. Rodzice ucznia w terminie 7 dni od powiadomienia o ocenie przewidywanej składają do nauczyciela uczącego pisemne podanie wyrażające chęć poprawy tej oceny.
2. Uczeń uzyskuje ocenę wyższą niż przewidywana, jeżeli w ustalonym terminie przystąpi do pisemnego sprawdzianu oraz otrzyma co najmniej 80% punktów możliwych do uzyskania na tę ocenę.
3. Warunkiem przystąpienia do ww. sprawdzianu jest napisanie wszystkich przewidzianych na dany rok szkolny sprawdzianów.

II. Tryb otrzymania

1. Określenie zakresu wiadomości i umiejętności:
 - A. uczeń pisze sprawdzian na ocenę, o którą się ubiega; stopień trudności sprawdzianu odpowiada wymaganiom edukacyjnym na ocenę, o którą się uczeń ubiega;
 - B. jeśli ocena śródroczna jest oceną, o którą się uczeń ubiega, sprawdzian obejmuje wiadomości i umiejętności z zakresu II półrocza;

C. jeśli ocena śródroczna jest niższa od oceny, o którą się ubiega uczeń, sprawdzian obejmuje wiadomości i umiejętności z całego roku (w takim przypadku uczeń pisze dwa sprawdziany – odpowiednio za I i II półrocze).

2. Ustalenie terminu sprawdzianu:

A. sprawdzian przeprowadza się w terminie najpóźniej do końca tygodnia poprzedzającego tydzień ustalenia oceny rocznej;

B. o terminie sprawdzianu nauczyciel uczący zawiadamia ucznia i jego rodziców poprzez dziennik elektroniczny.

3. Przeprowadzenie sprawdzianu.

4. Powiadomienia ucznia i jego rodziców o wyniku sprawdzianu:

A. powiadomienia dokonuje nauczyciel uczący poprzez dziennik elektroniczny;

B. na wniosek ucznia lub jego rodziców sprawdzona i oceniona praca jest udostępniona do wglądu na terenie szkoły.

5. Dokumentację związaną z podwyższeniem oceny przechowuje się w dokumentacji procesu nauczania.

III. Niespełnienie przez ucznia warunków określonych w punktach I i II oraz wymagań edukacyjnych niezbędnych do uzyskania wyższej oceny klasyfikacyjnej niż przewidywana skutkuje pozostawieniem oceny przewidywanej.

WYMAGANIA EDUKACYJNE niezbędne do otrzymania przez ucznia poszczególnych ocen klasyfikacyjnych z przyrody, wynikających z realizowanego przez nauczycieli programu nauczania

WYMAGANIA EDUKACYJNE Z PRZYRODY– KLASA 4	
POZNAJEMY WARSZTAT PRZYRODNIKA	
OCENA 2	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia dwa elementy przyrody nieożywionej – wymienia dwa elementy przyrody ożywionej – wymienia zmysły umożliwiające poznawanie otaczającego świata – podaje dwa przykłady informacji uzyskanych dzięki wybranym zmysłom – wyjaśnia, czym jest obserwacja – podaje nazwy przyrządów służących do prowadzenia obserwacji w terenie – przeprowadza obserwację za pomocą lupy lub lornetki – notuje dwa-trzy spostrzeżenia dotyczące obserwowanych obiektów – wykonuje schematyczny rysunek obserwowanego obiektu – wykonuje pomiar przy użyciu taśmy mierniczej – podaje nazwy głównych kierunków geograficznych wskazanych przez nauczyciela na widnokreśgu – wyznacza główne kierunki geograficzne za pomocą kompasu na podstawie instrukcji słownej – określa warunki wyznaczania kierunku północnego za pomocą gnomonu (prosty patyk lub pręt, słoneczny dzień) – oblicza wymiary biurka w skali 1 : 10 – rysuje plan biurka w skali 1 : 10 – wymienia rodzaje map – odczytuje informacje zapisane w legendzie planu – wskazuje kierunki geograficzne na mapie – odszukuje na planie okolicy wskazany obiekt, np. kościół, szkołę
OCENA 3	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>przyroda</i> – wymienia trzy składniki przyrody nieożywionej niezbędne do życia – podaje trzy przykłady wytworów działalności człowieka – omawia na przykładach rolę poszczególnych zmysłów w poznawaniu świata – wymienia źródła informacji o przyrodzie – mawia najważniejsze zasady bezpieczeństwa podczas prowadzenia obserwacji i wykonywania doświadczeń – przyporządkowuje przyrząd do obserwowanego obiektu – proponuje przyrządy, które należy przygotować do prowadzenia obserwacji w terenie – określa charakterystyczne cechy obserwowanych obiektów – opisuje sposób użycia taśmy mierniczej – podaje nazwy głównych kierunków geograficznych – przyporządkowuje skróty do nazw głównych kierunków geograficznych – określa warunki korzystania z kompasu – posługując się instrukcją, wyznacza główne kierunki geograficzne za pomocą gnomonu – wyjaśnia, jak powstaje plan – rysuje plan dowolnego przedmiotu (wymiary przedmiotu podzielne bez reszty przez 10) w skali 1 : 10 – wyjaśnia pojęcia <i>mapa</i> i <i>legenda</i> – określa przeznaczenie planu miasta i mapy turystycznej – rozpoznaje obiekty przedstawione na planie lub mapie za pomocą znaków kartograficznych – określa położenie innych obiektów na mapie w stosunku do podanego obiektu – opowiada, jak zorientować plan lub mapę za pomocą kompasu

<p style="text-align: center;">OCENA 4</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia cechy ożywionych elementów przyrody – wskazuje w najbliższym otoczeniu wytwory działalności człowieka – porównuje ilość i rodzaj informacji uzyskiwanych za pomocą poszczególnych zmysłów – wymienia cechy przyrodnika – określa rolę obserwacji w poznawaniu przyrody – omawia etapy doświadczenia – planuje miejsca dwóch – trzech obserwacji – proponuje przyrząd odpowiedni do obserwacji konkretnego obiektu – wymienia najważniejsze części mikroskopu – wyjaśnia, co to jest widnokrąg – omawia budowę kompasu – samodzielnie wyznacza kierunki geograficzne za pomocą kompasu – wyjaśnia, w jaki sposób wyznacza się kierunki pośrednie – wyjaśnia pojęcie <i>skala liczbowa</i> – oblicza wymiary przedmiotu w różnych skalach, np. 1 : 5, 1 : 20, 1 : 50 – wykonuje szkic terenu szkoły – opisuje słowami fragment terenu przedstawiony na planie lub mapie – przygotowuje zbiór znaków kartograficznych dla planu lub mapy najbliższej okolicy – wyjaśnia, na czym polega orientowanie planu lub mapy – orientuje plan lub mapę za pomocą kompasu
<p style="text-align: center;">OCENA 5</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – podaje przykłady powiązań przyrody nieożywionej z przyrodą ożywioną – klasyfikuje wskazane elementy na ożywione i nieożywione składniki przyrody oraz wytwory działalności człowieka – wyjaśnia, w jakim celu prowadzi się doświadczenia i eksperymenty przyrodnicze – wyjaśnia różnice między eksperymentem a doświadczeniem – planuje obserwację dowolnego obiektu lub organizmu w terenie – uzasadnia celowość zaplanowanej obserwacji – omawia sposób przygotowania obiektu do obserwacji mikroskopowej – podaje przykłady wykorzystania w życiu umiejętności wyznaczania kierunków geograficznych – porównuje dokładność wyznaczania kierunków geograficznych za pomocą kompasu i gnomonu – wyjaśnia, w jaki sposób tworzy się nazwy kierunków pośrednich – rysuje plan pokoju w skali 1 : 50 – dobiera skalę do wykonania planu dowolnego obiektu – wykonuje szkic okolic szkoły – porównuje dokładność planu miasta i mapy turystycznej – odszukuje na mapie wskazane obiekty – orientuje mapę za pomocą obiektów w terenie
<p style="text-align: center;">OCENA 6</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, w jaki sposób zmiana jednego elementu przyrody może wpłynąć na wybrane pozostałe elementy – na podstawie obserwacji podejmuje próbę przewidzenia niektórych sytuacji i zjawisk (np. dotyczących pogody, zachowania zwierząt) – przeprowadza dowolne doświadczenie, posługując się instrukcją, zapisuje obserwacje i wyniki – wyjaśnia, dlaczego do niektórych doświadczeń należy używać dwóch zestawów – przygotowuje notatkę na temat innych przyrządów służących do prowadzenia obserwacji, np. odległych obiektów lub głębin – podaje historyczne i współczesne przykłady praktycznego wykorzystania umiejętności wyznaczania kierunków geograficznych – omawia sposób wyznaczania kierunku północnego za pomocą Gwiazdy Polarnej oraz innych obiektów w otoczeniu – wyjaśnia pojęcia: <i>skala mianowana, podziałka liniowa</i> – rysuje fragment drogi do szkoły, np. ulicy, zmniejszając jej wymiary (np. 1000 razy)

	<p>i używając właściwych znaków kartograficznych</p> <ul style="list-style-type: none"> – dostosowuje sposób orientowania mapy do otaczającego terenu
POZNAJEMY POGODĘ I INNE ZJAWISKA PRZYRODNICZE	
OCENA 2	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wskazuje w najbliższym otoczeniu przykłady ciał stałych, cieczy i gazów – wskazuje w najbliższym otoczeniu dwa przykłady ciał plastycznych, kruchych i sprężystych – podaje dwa przykłady występowania zjawiska rozszerzalności cieplnej ciał stałych porównuje ciała stałe z cieczami pod względem jednej właściwości (kształt) – wymienia stany skupienia wody w przyrodzie – podaje przykłady występowania wody w różnych stanach skupienia – omawia budowę termometru – odczytuje wskazania termometru – wyjaśnia, na czym polega krzepnięcie i topnienie – wymienia przynajmniej trzy składniki pogody – rozpoznaje na dowolnej ilustracji rodzaje opadów – wyjaśnia, dlaczego burze są groźne – dobiera przyrządy do pomiaru trzy składników pogody – odczytuje temperaturę powietrza z termometru cieczowego – na podstawie instrukcji buduje wiatromierz – odczytuje symbole umieszczone na mapie pogody – przedstawia stopień zachmurzenia za pomocą symboli – przedstawia rodzaj opadów za pomocą symboli – wyjaśnia pojęcia <i>wschód Słońca</i>, <i>zachód Słońca</i> – rysuje „drogę” Słońca na niebie – podaje daty rozpoczęcia kalendarzowych pór roku – podaje po trzy przykłady zmian zachodzących w przyrodzie ożywionej w poszczególnych porach roku
OCENA 3	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia stany skupienia, w jakich występują substancje – podaje dwa-trzy przykłady wykorzystania właściwości ciał stałych w życiu codziennym – wyjaśnia zasadę działania termometru – przeprowadza, zgodnie z instrukcją, doświadczenia wykazujące: <ul style="list-style-type: none"> • wpływ temperatury otoczenia na parowanie wody • obecność pary wodnej w powietrzu – wyjaśnia, na czym polega parowanie i skraplanie wody – wyjaśnia, co nazywamy pogodą – wyjaśnia pojęcia: <i>upał</i>, <i>przymrozek</i>, <i>mróz</i> – podaje nazwy osadów atmosferycznych – zapisuje temperaturę dodatnią i ujemną – omawia sposób pomiaru ilości opadów – podaje jednostki, w których wyraża się składniki pogody – na podstawie instrukcji buduje deszczomierz – prowadzi tygodniowy kalendarz pogody na podstawie obserwacji wybranych składników pogody – określa aktualny stopień zachmurzenia nieba na podstawie obserwacji – opisuje tęczę – omawia pozorną wędrówkę Słońca nad widnokregiem – omawia zmiany temperatury powietrza w ciągu dnia – wyjaśnia pojęcia <i>równonoc przesilenie</i> – omawia cechy pogody w poszczególnych porach roku
OCENA 4	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, na czym polega zjawisko rozszerzalności cieplnej – podaje przykłady występowania zjawiska rozszerzalności cieplnej ciał stałych i cieczy oraz gazów – wymienia czynniki wpływające na szybkość parowania – formułuje wnioski na podstawie przeprowadzonych doświadczeń

	<ul style="list-style-type: none"> – przyporządkowuje stan skupienia wody do wskazań termometru – podaje, z czego mogą być zbudowane chmury – rozróżnia rodzaje osadów atmosferycznych na ilustracjach – wyjaśnia, czym jest ciśnienie atmosferyczne – wyjaśnia, jak powstaje wiatr – wymienia przyrządy służące do obserwacji meteorologicznych – dokonuje pomiaru składników pogody – prowadzi kalendarz pogody – przygotowuje możliwą prognozę pogody na następny dzień dla swojej miejscowości – określa zależność między wysokością Słońca a temperaturą powietrza – określa zależność między wysokością Słońca a długością cienia – wyjaśnia pojęcie <i>górowanie Słońca</i> – omawia zmiany w pozornej wędrówce Słońca nad widnokreślami w poszczególnych porach roku
OCENA 5	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – klasyfikuje ciała stałe ze względu na właściwości – wyjaśnia, na czym polega kruchość, plastyczność i sprężystość – porównuje właściwości ciał stałych, cieczy i gazów – opisuje zasadę działania termometru cieczowego – dokumentuje doświadczenia według poznanego schematu – podaje przykłady z życia codziennego zmian stanów skupienia wody – przedstawia w formie schematu zmiany stanu skupienia wody w przyrodzie – wyjaśnia, jak się tworzy nazwę wiatru – rozpoznaje na mapie rodzaje wiatrów – wykazuje związek pomiędzy porą roku a występowaniem określonego rodzaju opadów i osadów – odczytuje prognozę pogody przedstawioną za pomocą znaków graficznych – na podstawie obserwacji określa kierunek wiatru – omawia zmiany długości cienia w ciągu dnia – porównuje wysokość Słońca nad widnokreślami oraz długość cienia podczas górowania w poszczególnych porach roku
OCENA 6	<ul style="list-style-type: none"> – uzasadnia, popierając przykładami z życia, dlaczego ważna jest znajomość właściwości ciał – przedstawia zmiany stanów skupienia wody podczas jej krążenia w przyrodzie, posługując się wykonanym przez siebie prostym rysunkiem – wyjaśnia różnice między opadami a osadami atmosferycznymi – przygotowuje i prezentuje informacje na temat rodzajów wiatru występujących na świecie – na podstawie opisu przedstawia, w formie mapy, prognozę pogody dla Polski – podaje przykłady praktycznego wykorzystania wiadomości dotyczących zmian temperatury i długości cienia w ciągu dnia (np. wybór ubrania, pielęgnacja roślin, ustawienie budy dla psa) – wymienia fenologiczne pory roku, czyli te, które wyróżnia się na podstawie fazy rozwoju roślinności
POZNAJEMY ŚWIAT ORGANIZMÓW	
OCENA 2	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, po czym rozpozna organizm – wymienia przynajmniej trzy czynności życiowe organizmów – omawia jedną wybraną przez siebie czynność życiową organizmów – odróżnia przedstawione na ilustracji organizmy jednokomórkowe od wielokomórkowych – określa, czy podany organizm jest samożywny, czy cudzożywny – podaje przykłady organizmów cudzożywnych: mięsożernych, roślinożernych i wszystkożernych – wskazuje na ilustracji charakterystyczne cechy drapieżników – układa łańcuch pokarmowy z podanych organizmów – analizując sieć pokarmową, układa jeden łańcuch pokarmowy – wymienia korzyści wynikające z uprawy roślin w domu i ogrodzie – podaje przykłady zwierząt hodowanych w domach przez człowieka – podaje przykład drobnego zwierzęcia żyjącego w domach – rozpoznaje trzy zwierzęta żyjące w ogrodach

<p>OCENA 3</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcia <i>organizm jednokomórkowy</i>, <i>organizm wielokomórkowy</i> - podaje charakterystyczne cechy organizmów - wymienia czynności życiowe organizmów - rozpoznaje na ilustracji wybrane organy / narządy - dzieli organizmy cudzożywne ze względu na rodzaj pokarmu - podaje przykłady organizmów roślinożernych - dzieli mięsożerców na drapieżniki i padlinożerców - wyjaśnia, na czym polega wszystkożerność - wyjaśnia, czym są zależności pokarmowe - podaje nazwy ogniw łańcucha pokarmowego - podaje trzy przykłady roślin stosowanych jako przyprawy do potraw - wyjaśnia, dlaczego decyzja o hodowli zwierzęcia powinna być dokładnie przemyślana - omawia zasady opieki nad zwierzętami - podaje przykłady dzikich zwierząt żyjących w mieście - wykonuje zielnik (pięć okazów)
<p>OCENA 4</p>	<p>Uczeń</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia hierarchiczną budowę organizmów wielokomórkowych - charakteryzuje czynności życiowe organizmów - omawia cechy rozmnażania płciowego i bezpłciowego - wyjaśnia pojęcia: <i>organizm samożywny</i>, <i>organizm cudzożywny</i> - wymienia cechy roślinożerców - wymienia, podając przykłady, sposoby zdobywania pokarmu przez organizmy cudzożywne - podaje przykłady zwierząt odżywiających się szczątkami glebowymi - wymienia przedstawicieli pasożytów - wyjaśnia nazwy ogniw łańcucha pokarmowego - wyjaśnia, co to jest sieć pokarmowa - rozpoznaje wybrane rośliny doniczkowe - wyjaśnia, jakie znaczenie ma znajomość wymagań życiowych uprawianych roślin - określa cel hodowania zwierząt w domu - wyjaśnia, dlaczego nie wszystkie zwierzęta możemy hodować w domu - wskazuje źródła informacji na temat hodowanych zwierząt - wyjaśnia, dlaczego coraz więcej dzikich zwierząt przybywa do miast
<p>OCENA 5</p>	<ul style="list-style-type: none"> - podaje przykłady różnych sposobów wykonywania tych samych czynności przez organizmy (np. ruch, wzrost) - porównuje rozmnażanie płciowe z rozmnażaniem bezpłciowym - omawia sposób wytwarzania pokarmu przez rośliny - określa rolę, jaką odgrywają w przyrodzie zwierzęta odżywiające się szczątkami glebowymi - wyjaśnia, na czym polega pasożytnictwo - omawia rolę destruentów w łańcuchu pokarmowym - opisuje szkodliwość zwierząt zamieszkujących nasze domy - formułuje apel do osób mających zamiar hodować zwierzę lub podarować je w prezencie
<p>OCENA 6</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentuje informacje na temat najmniejszych i największych organizmów żyjących na Ziemi - omawia podział organizmów na pięć królestw - prezentuje, w dowolnej formie, informacje na temat pasożytnictwa w świecie roślin - podaje przykłady obrony przed wrogami w świecie roślin i zwierząt - uzasadnia, że zniszczenie jednego z ogniw łańcucha pokarmowego może doprowadzić do wyginięcia innych ogniw - prezentuje jedną egzotyczną roślinę (ozdobną lub przyprawową), omawiając jej wymagania życiowe - przygotowuje ciekawostki i dodatkowe informacje na temat zwierząt (np. najszybsze zwierzęta)

ODKRYWAMY TAJEMNICE CIAŁA CZŁOWIEKA

OCENA 2	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – podaje przykłady produktów bogatych w białka, cukry, tłuszcze, witaminy – omawia znaczenie wody dla organizmu – wskazuje na modelu położenie poszczególnych narządów przewodu pokarmowego – wyjaśnia, dlaczego należy dokładnie żuć pokarm – uzasadnia konieczność mycia rąk przed każdym posiłkiem – wskazuje na schemacie serce i naczynia krwionośne – wymienia rodzaje naczyń krwionośnych – mierzy puls – podaje dwa przykłady zachowań korzystnie wpływających na pracę układu krążenia – pokazuje na modelu lub planszy dydaktycznej położenie narządów budujących układ oddechowy – wymienia zasady higieny układu oddechowego – wskazuje na sobie, modelu lub planszy elementy szkieletu – wyjaśnia pojęcie <i>stawy</i> – omawia dwie zasady higieny układu ruchu – wskazuje, na planszy położenie układu nerwowego – wskazuje na planszy lub modelu położenie narządów zmysłów – wymienia zadania narządów smaku i powonienia – wymienia, podając przykłady, rodzaje smaków – wymienia dwa zachowania niekorzystnie wpływające na układ nerwowy – wskazuje na planszy położenie narządów układu rozrodczego – rozpoznaje komórki rozrodcze: męską i żeńską – wyjaśnia pojęcie <i>zapłodnienie</i> – podaje przykłady zmian w organizmie świadczących o rozpoczęciu okresu dojrzewania u własnej płci – podaje dwa przykłady zmian w funkcjonowaniu skóry w okresie dojrzewania
OCENA 3	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia składniki pokarmowe – przyporządkowuje podane pokarmy do wskazanej grupy pokarmowej – wymienia narządy budujące przewód pokarmowy – omawia rolę układu pokarmowego – podaje zasady higieny układu pokarmowego – omawia rolę serca i naczyń krwionośnych – na schemacie pokazuje poszczególne rodzaje naczyń krwionośnych – wymienia narządy budujące drogi oddechowe – wyjaśnia, co dzieje się z powietrzem podczas wędrowki przez drogi oddechowe – określa rolę układu oddechowego – opisuje zmiany w wyglądzie części piersiowej tułowia podczas wdechu i wydechu – wymienia elementy budujące układ ruchu – podaje nazwy i wskazuje główne elementy szkieletu – wymienia trzy funkcje szkieletu – wymienia zasady higieny układu ruchu – omawia rolę poszczególnych narządów zmysłów – omawia rolę skóry jako narządu zmysłu – wymienia zasady higieny oczu i uszu – wymienia narządy tworzące żeński i męski układ rozrodczy – określa rolę układu rozrodczego – omawia zasady higieny układu rozrodczego – wskazuje na planszy miejsce rozwoju nowego organizmu – wymienia zmiany fizyczne zachodzące w okresie dojrzewania u dziewcząt i chłopców – omawia zasady higieny, których należy przestrzegać w okresie dojrzewania
OCENA	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia rolę składników pokarmowych w organizmie – wymienia produkty zawierające sole mineralne – wyjaśnia pojęcie <i>trawienie</i>

<p style="text-align: center;">4</p>	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje drogę pokarmu w organizmie - omawia, co dzieje się w organizmie po zakończeniu trawienia pokarmu - wymienia funkcje układu krwionośnego - wyjaśnia, czym jest tętno - omawia rolę układu krwionośnego w transporcie substancji w organizmie - proponuje zestaw prostych ćwiczeń poprawiających funkcjonowanie układu krwionośnego - określa cel wymiany gazowej - omawia rolę poszczególnych narządów układu oddechowego - wyjaśnia, dlaczego drogi oddechowe są wyścielane przez komórki z rzęskami - rozróżnia rodzaje połączeń kości - podaje nazwy głównych stawów u człowieka - wyjaśnia, w jaki sposób mięśnie są połączone ze szkieletem - omawia, korzystając z planszy, w jaki sposób powstaje obraz oglądanego obiektu - wskazuje na planszy elementy budowy oka: soczewkę, siatkówkę i źrenicę - wskazuje na planszy małżowinę uszną, przewód słuchowy i błonę bębenkową - omawia zasady higieny układu nerwowego - omawia rolę poszczególnych narządów układu rozrodczego - opisuje zmiany psychiczne zachodzące w okresie dojrzewania
<p style="text-align: center;">OCENA 5</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia rolę witamin - wymienia wybrane objawy niedoboru jednej z poznanych witamin - omawia rolę soli mineralnych w organizmie - wyjaśnia rolę enzymów trawiennych - wskazuje narządy, w których zachodzi mechaniczne i chemiczne przekształcanie pokarmu - wyjaśnia, jak należy dbać o układ krwionośny - podaje przykłady produktów żywnościowych korzystnie wpływających na pracę układu krwionośnego - wyjaśnia, na czym polega współpraca układów pokarmowego, krwionośnego i oddechowego - wykonuje schematyczny rysunek ilustrujący wymianę gazową zachodzącą w płucach - porównuje zakres ruchów stawów: barkowego, biodrowego i kolanowego - na modelu lub planszy wskazuje kości o różnych kształtach - omawia pracę mięśni szkieletowych - wymienia zadania mózgu, rdzenia kręgowego i nerwów - wyjaśnia, w jaki sposób układ nerwowy odbiera informacje z otoczenia - podaje wspólną cechę narządów zmysłu węchu i smaku - wskazuje na planszy drogę informacji dźwiękowych - uzasadnia, że układ nerwowy koordynuje pracę wszystkich narządów zmysłów - na podstawie doświadczenia formułuje wniosek dotyczący zależności między zmysłem smaku a zmysłem powonienia - wyjaśnia przyczyny różnic w budowie układu rozrodczego żeńskiego i męskiego - omawia przebieg rozwoju nowego organizmu - wskazuje na planszy narządy układu rozrodczego męskiego i żeńskiego - wyjaśnia, na przykładach, czym jest odpowiedzialność
<p style="text-align: center;">OCENA 6</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia krótkie informacje na temat sztucznych barwników, aromatów identycznych z naturalnymi, konserwantów znajdujących się w żywności - omawia rolę narządów wspomagających trawienie - wymienia czynniki, które mogą szkodliwie wpłynąć na funkcjonowanie wątroby lub trzustki - prezentuje, w dowolnej formie, informacje na temat; składników krwi i grup krwi - ilustruje wymianę gazową zachodzącą w komórkach ciała - planuje i prezentuje doświadczenie potwierdzające obecność pary wodnej w wydychanym powietrzu - wyjaśnia, dlaczego w okresie szkolnym należy szczególnie dbać o prawidłową postawę ciała - omawia działanie mięśni budujących narządy wewnętrzne

	<ul style="list-style-type: none"> – podaje przykłady skutków uszkodzenia układu nerwowego – prezentuje informacje na temat wad wzroku lub słuchu – prezentuje informacje na temat roli kobiet i mężczyzn w rodzinie i społeczeństwie na przestrzeni kilku pokoleń (np. zajęcia prababci, babci, mamy, starszej siostry, itp.) – prezentuje informacje dotyczące zagrożeń, na które mogą być narażone dzieci w okresie dojrzewania
ODKRYWAMY TAJEMNICE ZDROWIA	
OCENA 2	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia co najmniej trzy zasady zdrowego stylu życia – korzystając z piramidy zdrowego żywienia i aktywności fizycznej, wskazuje produkty, które należy spożywać w dużych i w małych ilościach – wyjaśnia, dlaczego ważna jest czystość rąk – omawia sposób dbania o zęby – wymienia dwie zasady bezpieczeństwa podczas zabaw na świeżym powietrzu – wymienia drogi wnikania do organizmu człowieka drobnoustrojów chorobotwórczych – wymienia trzy zasady, których przestrzeganie pozwoli uniknąć chorób przenoszonych drogą oddechową – wymienia trzy zasady, których przestrzeganie pozwoli uniknąć chorób przenoszonych drogą pokarmową – wymienia zjawiska pogodowe, które mogą stanowić zagrożenie – odróżnia muchomora sromotnikowego od innych grzybów – określa sposób postępowania po uządleniu – omawia zasady postępowania podczas pielęgnacji roślin hodowanych w domu – podaje przykłady środków czystości, które stwarzają zagrożenia dla zdrowia – wymienia rodzaje urazów skóry – podaje przynajmniej dwa przykłady negatywnego wpływu dymu tytoniowego i alkoholu na organizm człowieka – opisuje zachowanie świadczące o mogącym rozwinąć się uzależnieniu od komputera lub telefonu – prezentuje zachowanie asertywne w wybranej sytuacji
OCENA 3	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – podaje zasady prawidłowego odżywiania – wyjaśnia, dlaczego należy dbać o higienę skóry – opisuje sposób pielęgnacji paznokci – wyjaśnia, na czym polega właściwy dobór odzieży – podaje przykłady wypoczynku czynnego i biernego – wymienia przyczyny chorób zakaźnych – wymienia nazwy chorób przenoszonych drogą oddechową – omawia objawy wybranej choroby przenoszonej drogą oddechową – omawia przyczyny zatruc – określa zachowania zwierzęcia, które mogą świadczyć o tym, że jest ono chore na wściekliznę – określa zasady postępowania w czasie burzy, gdy przebywa się w domu lub poza nim – rozpoznaje owady, które mogą być groźne – podaje przykłady trujących roślin hodowanych w domu – przyporządkowuje nazwę zagrożenia do symboli umieszczanych na opakowaniach – omawia sposób postępowania przy otarciach i skaleczeniach – podaje przykłady substancji, które mogą uzależniać – podaje przykłady skutków działania alkoholu na organizm – podaje przykłady sytuacji, w których należy zachować się asertywnie
OCENA 4	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia (wszystkie) zasady zdrowego stylu życia – wyjaśnia rolę aktywności fizycznej w zachowaniu zdrowia – opisuje sposób pielęgnacji skóry ze szczególnym uwzględnieniem okresu dojrzewania – wyjaśnia, na czym polega higiena jamy ustnej – wyjaśnia, czym są szczepionki – wymienia sposoby zapobiegania chorobom przenoszonym drogą oddechową

	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia szkody, które pasożyty powodują w organizmie - omawia objawy zatruc - wymienia charakterystyczne cechy muchomora sromotnikowego - wymienia objawy zatrucia grzybami - omawia zasady pierwszej pomocy po kontakcie ze środkami czystości - wyjaśnia, na czym polega palenie bierne - wymienia skutki przyjmowania narkotyków - wyjaśnia, czym jest asertywność
OCENA 5	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, czym jest zdrowy styl życia - omawia skutki niewłaściwego odżywiania się - wyjaśnia, na czym polega higiena osobista - podaje sposoby uniknięcia zakażenia się grzybicą - porównuje objawy przeziębienia z objawami grypy i anginy - klasyfikuje pasożyty na wewnętrzne i zewnętrzne, podaje przykłady pasożytów - charakteryzuje pasożyty wewnętrzne człowieka - opisuje objawy wybranych chorób zakaźnych - wymienia drobnoustroje mogące wnikać do organizmu przez uszkodzoną skórę - omawia sposób postępowania po ukąszeniu przez żmiję - rozpoznaje dziko rosnące rośliny trujące - omawia zasady postępowania w przypadku oparzeń - wyjaśnia, czym jest uzależnienie - charakteryzuje substancje znajdujące się w dymie papierosowym - uzasadnia konieczność zachowań asertywnych - uzasadnia, dlaczego napoje energetyzujące nie są obojętne dla zdrowia
OCENA 6	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - przygotowuje informacje na temat objawów boreliozy i sposobów postępowania w przypadku zachorowania - prezentuje plakat ostrzegający o niebezpieczeństwach w swojej okolicy - przygotowuje informacje na temat pomocy osobom uzależnionym - prezentuje informacje na temat możliwych przyczyn, postaci i profilaktyki chorób nowotworowych

POZNAJEMY KRAJOBRAZ NAJBLIŻSZEJ OKOLICY

<p>OCENA</p> <p>2</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozpoznaje na zdjęciach rodzaje krajobrazów – podaje przykłady krajobrazu naturalnego – wymienia nazwy krajobrazów kulturowych – określa rodzaj krajobrazu najbliższej okolicy – rozpoznaje na ilustracji formy terenu – wyjaśnia, czym są równiny – wykonuje modele wzniesienia i doliny – przyporządkowuje jedną – dwie okazane skały do poszczególnych grup – podaje przykłady wód słonych – wskazuje na mapie przykład wód stojących i płynących w najbliższej okolicy – rozpoznaje na zdjęciach krajobraz kulturowy – podaje dwa-trzy przykłady zmian w krajobrazie najbliższej okolicy – wymienia dwie-trzy formy ochrony przyrody w Polsce – podaje dwa-trzy przykłady ograniczeń obowiązujących na obszarach chronionych – wyjaśnia, na czym polega ochrona ścisła
<p>OCENA</p> <p>3</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, do czego odnoszą się nazwy krajobrazów – wymienia rodzaje krajobrazów (naturalny, kulturowy) – wyjaśnia pojęcie: <i>krajobraz kulturowy</i> – wskazuje w krajobrazie najbliższej okolicy składniki, które są wytworami człowieka – omawia na podstawie ilustracji elementy wzniesienia – wskazuje formy terenu w krajobrazie najbliższej okolicy – podaje nazwy grup skał – podaje przykłady skał litych, zwięzłych i luźnych – podaje przykłady wód słodkich (w tym wód powierzchniowych) – wskazuje różnice między oceanem a morzem – na podstawie ilustracji rozróżnia rodzaje wód stojących i płynących – wymienia różnice między jeziorem a stawem – wymienia, podając przykłady, od czego pochodzą nazwy miejscowości – podaje przykłady zmian w krajobrazach kulturowych – wyjaśnia, co to są parki narodowe – podaje przykłady obiektów, które są pomnikami przyrody – omawia sposób zachowania się na obszarach chronionych
<p>OCENA</p> <p>4</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcie: <i>krajobraz</i> – wymienia składniki, które należy uwzględnić, opisując krajobraz – omawia cechy poszczególnych krajobrazów kulturowych – wskazuje składniki naturalne w krajobrazie najbliższej okolicy – opisuje wklęsłe formy terenu – opisuje formy terenu dominujące w krajobrazie najbliższej okolicy – opisuje budowę skał litych, zwięzłych i luźnych – rozpoznaje co najmniej jedną skałę występującą w najbliższej okolicy – wyjaśnia pojęcia: <i>wody słodkie, wody słone</i> – wykonuje schemat podziału wód powierzchniowych – omawia warunki niezbędne do powstania jeziora – porównuje rzekę z kanałem śródlądowym – omawia zmiany w krajobrazie wynikające z rozwoju rolnictwa – omawia zmiany w krajobrazie związane z rozwojem przemysłu – wyjaśnia pochodzenie nazwy swojej miejscowości – wyjaśnia cel ochrony przyrody – wyjaśnia, co to są rezerваты przyrody – wyjaśnia różnice między ochroną ścisłą a ochroną czynną – podaje przykład obszaru chronionego lub pomnika przyrody znajdującego się w najbliższej okolicy

<p>OCENA 5</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje krajobraz najbliższej okolicy – klasyfikuje wzniesienia na podstawie ich wysokości – omawia elementy doliny – opisuje skały występujące w najbliższej okolicy – omawia proces powstawania gleby – charakteryzuje wody słodkie występujące na Ziemi – omawia, jak powstają bagna – charakteryzuje wody płynące – podaje przykłady działalności człowieka, które prowadzą do przekształcenia krajobrazu – wskazuje źródła, z których można uzyskać informacje o historii swojej miejscowości – wskazuje różnice między parkiem narodowym a parkiem krajobrazowym – na podstawie mapy w podręczniku lub atlasie podaje przykłady pomników przyrody żywej i nieżywej na terenie Polski i swojego województwa
<p>OCENA 6</p>	<p>Uczeń</p> <ul style="list-style-type: none"> – wskazuje pozytywne i negatywne skutki przekształcenia krajobrazu najbliższej okolicy – przygotowuje krótką prezentację o najciekawszych formach terenu (w Polsce, w Europie, na świecie) – przygotowuje kolekcję skał z najbliższej okolicy wraz z ich opisem – prezentuje informacje typu „naj” (najdłuższa rzeka, największe jezioro, największa głębia oceaniczna) – wyjaśnia, czym są lodowce i lądolody – przygotowuje plakat lub prezentację multimedialną na temat zmian krajobrazu na przestrzeni dziejów – przygotowuje prezentację multimedialną lub plakat „Moja miejscowość dawniej i dziś” – prezentuje w dowolnej formie informacje na temat ochrony przyrody w najbliższej okolicy (gminie, powiecie lub województwie)
<p>ODKRYWAMY TAJEMNICE ŻYCIA W WODZIE I NA ŁĄDZIE</p>	
<p>OCENA 2</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – podaje trzy przystosowania ryb do życia w wodzie – wymienia dwa przykłady innych przystosowań organizmów do życia w wodzie – wskazuje na ilustracji elementy rzeki: źródło, bieg górny, środkowy, dolny, ujście – przyporządkowuje na schematycznym rysunku nazwy do stref życia w jeziorze – odczytuje z ilustracji nazwy dwóch–trzech organizmów żyjących w poszczególnych strefach jeziora – wymienia czynniki warunkujące życie na łądzie – omawia przystosowania zwierząt do zmian temperatury – wskazuje warstwy lasu na planszy dydaktycznej lub ilustracji – wymienia po dwa gatunki organizmów żyjących w dwóch wybranych warstwach lasu – podaje trzy zasady zachowania się w lesie – podaje po dwa przykłady drzew iglastych i liściastych – rozpoznaje dwa drzewa iglaste i dwa liściaste – podaje dwa przykłady znaczenia łąki – wyjaśnia, dlaczego nie wolno wypalać traw – rozpoznaje przynajmniej trzy gatunki poznanych roślin łąkowych – wymienia nazwy zbóż – rozpoznaje na ilustracjach owies, pszenicę i żyto – podaje przykłady warzyw uprawianych na polach – wymienia dwa szkodniki upraw polowych
<p>OCENA 3</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia, popierając przykładami, przystosowania zwierząt do życia w wodzie – wyjaśnia, dzięki czemu zwierzęta wodne mogą przetrwać zimę – podaje po dwie–trzy nazwy organizmów żyjących w górnym, środkowym i dolnym biegu rzeki – omawia warunki panujące w górnym biegu rzeki – podaje nazwy stref życia w jeziorze – wymienia grupy roślin żyjących w strefie przybrzeżnej

	<ul style="list-style-type: none"> – rozpoznaje na ilustracjach pospolite rośliny wodne przytwierdzone do podłoża – omawia przystosowania roślin do niskiej lub wysokiej temperatury – podaje nazwy warstw lasu – omawia zasady zachowania się w lesie – rozpoznaje pospolite organizmy żyjące w poszczególnych warstwach lasu – rozpoznaje pospolite grzyby jadalne – porównuje wygląd igieł sosny i świerka – wymienia cechy budowy roślin iglastych ułatwiające ich rozpoznawanie, np. kształt i liczba igieł, kształt i wielkość szyszek – wymienia cechy ułatwiające rozpoznawanie drzew liściastych – wymienia cechy łąki – wymienia zwierzęta mieszkające na łące i żerujące na niej – przedstawia w formie łańcucha pokarmowego proste zależności pokarmowe między organizmami żyjącymi na łące – omawia sposoby wykorzystywania roślin zbożowych – rozpoznaje nasiona trzech zbóż – wyjaśnia, które rośliny nazywamy chwastami – uzupełnia brakujące ogniwa w łańcuchach pokarmowych organizmów żyjących na polu
<p style="text-align: center;">OCENA 4</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia, na przykładach, przystosowania roślin do ruchu wód – omawia sposób pobierania tlenu przez organizmy wodne – wymienia cechy, którymi różnią się poszczególne odcinki rzeki – porównuje warunki życia w poszczególnych biegach rzeki – omawia przystosowania organizmów żyjących w górnym, środkowym i dolnym biegu rzeki – charakteryzuje przystosowania roślin do życia w strefie przybrzeżnej – wymienia czynniki warunkujące życie w poszczególnych strefach jeziora – wymienia zwierzęta żyjące w strefie przybrzeżnej – charakteryzuje przystosowania ptaków i ssaków do życia w strefie przybrzeżnej – charakteryzuje przystosowania roślin i zwierząt zabezpieczające przed utratą wody – wymienia przykłady przystosowań chroniących zwierzęta przed działaniem wiatru – opisuje sposoby wymiany gazowej u zwierząt lądowych – omawia wymagania środowiskowe wybranych gatunków zwierząt żyjących w poszczególnych warstwach lasu – porównuje drzewa liściaste z iglastymi – rozpoznaje rosnące w Polsce rośliny iglaste – rozpoznaje przynajmniej sześć gatunków drzew liściastych – wymienia typy lasów rosnących w Polsce – omawia zmiany zachodzące na łące w różnych porach roku – rozpoznaje przynajmniej pięć gatunków roślin występujących na łące – wyjaśnia, w jaki sposób ludzie wykorzystują łąki – wyjaśnia pojęcia <i>zboża ozime</i>, <i>zboża jare</i> – podaje przykłady wykorzystywania uprawianych warzyw – wymienia sprzymierzeńców człowieka w walce ze szkodnikami upraw polowych
<p style="text-align: center;">OCENA 5</p>	<p>Uczeń</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcie <i>plankton</i> – charakteryzuje, na przykładach, przystosowania zwierząt do ruchu wody – porównuje świat roślin i zwierząt w górnym, środkowym i dolnym biegu rzeki – rozpoznaje na ilustracjach organizmy charakterystyczne dla każdego z biegów rzeki – wyjaśnia pojęcie <i>plankton</i> – charakteryzuje poszczególne strefy jeziora – rozpoznaje na ilustracjach pospolite zwierzęta związane z jeziorami – układa z poznanych organizmów łańcuch pokarmowy występujący w jeziorze – omawia negatywną i pozytywną rolę wiatru w życiu roślin – charakteryzuje wymianę gazową u roślin – wymienia przystosowania roślin do wykorzystania światła – charakteryzuje poszczególne warstwy lasu, uwzględniając czynniki abiotyczne oraz rośliny i zwierzęta żyjące w tych warstwach

	<ul style="list-style-type: none"> – podaje przykłady drzew rosnących w lasach liściastych, iglastych i mieszanych – przyporządkowuje nazwy gatunków roślin do charakterystycznych barw łąki – uzasadnia, że łąka jest środowiskiem życia wielu zwierząt – podaje przykłady innych upraw niż zboża i warzywa, wskazując sposoby ich wykorzystywania – przedstawia zależności występujące na polu w formie co najmniej dwóch łańcuchów pokarmowych – rozpoznaje zboża rosnące w najbliższej okolicy
<p style="text-align: center;">OCENA 6</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – prezentuje informacje o największych organizmach żyjących w środowisku wodnym – podaje przykłady pozytywnego i negatywnego wpływu rzek na życie i gospodarkę człowieka – przygotowuje prezentację na temat trzech–czterech organizmów tworzących plankton – prezentuje informacje „naj-” na temat jezior w Polsce, w Europie i na świecie – prezentuje informacje na temat przystosowań dwóch–trzech gatunków zwierząt lub roślin do życia w ekstremalnych warunkach lądowych – prezentuje informacje o życiu wybranych organizmów leśnych (innych niż omawiane na lekcji) z uwzględnieniem ich przystosowań do życia w danej warstwie lasu – prezentuje informacje na temat roślin iglastych pochodzących z innych regionów świata, uprawianych w ogrodach – wykonuje zielnik z roślin łąkowych poznanych na lekcji lub innych – wyjaśnia, czym jest walka biologiczna – prezentuje informacje na temat korzyści i zagrożeń wynikających ze stosowania chemicznych środków zwalczających szkodniki

WYMAGANIA EDUKACYJNE Z PRZYRODY – KLASA 6
ODKRYWAMY TAJEMNICE NASZEJ PLANETY

<p align="center">OCENA 2</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozpoznaje na ilustracji twórcę teorii heliocentrycznej – podpisuje przedstawione na ilustracji ciała niebieskie (gwiazda, planeta, księżyc) – rozpoznaje na ilustracji Ziemię i Księżyc – opisuje kształt Ziemi – podaje przykłady ciał przyciąganych przez magnes i tych, których magnes nie przyciąga – podpisuje na rysunku globusa północny i południowy biegun geograficzny, półkule: wschodnią, zachodnią, północną i południową – wyjaśnia, dlaczego na Ziemi następują po sobie dzień i noc – podaje, ile czasu trwa obieg Ziemi dookoła Słońca – wymienia daty rozpoczęcia kalendarzowych pór roku – podpisuje na rysunkach zwrotniki Raka i Koziorożca, równik i koła podbiegunowe – wymienia nazwy wszystkich, kontynentów i trzech oceanów na kuli ziemskiej – opisuje odkrycie Krzysztofa Kolumba
<p align="center">OCENA 3</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – odróżnia gwiazdy od innych ciał niebieskich – wymienia rodzaje ciał niebieskich – podpisuje bieguny magnesów przyciągających się i odpychających się – rysuje linie sił pola magnetycznego – podpisuje na rysunku schematycznym: południki, południk zerowy i południk 180°, równoleżniki, równik – zaznacza na mapie punkty leżące na tym samym południku lub równoleżniku – zaznacza na rysunku schematycznym kierunek ruchu obrotowego Ziemi – podpisuje na rysunku mapy świata strefy oświetlenia Ziemi – wymienia nazwy oceanów – zaznacza na mapie trasę wyprawy morskiej Ferdynanda Magellana
<p align="center">OCENA 4</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia najważniejsze założenia teorii heliocentrycznej – wymienia w kolejności planety Układu Słonecznego – rozpoznaje ciała niebieskie na podstawie opisu – zaznacza na rysunki oś ziemską – wyjaśnia znaczenie terminów: bieguny jednoimienne, bieguny różnoimienne – opisuje zasadę działania kompasu – wymienia czynniki zakłócające działanie kompasu – wyjaśnia znaczenie pojęć: siatka geograficzna, siatka kartograficzna, południki, równoleżniki, równik – wymienia skutki nachylenia osi ziemskiej – zaznacza na rysunku oświetlenie Ziemi w dniach tzw. przesileń – opisuje rolę oceanu jako magazynu żywności i źródła surowców mineralnych – wymienia przyczyny wielkich odkryć geograficznych
<p align="center">OCENA 5</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia, popierając przykładami, typy planet – wyjaśnia znaczenie terminów: pole magnetyczne, linie sił pola magnetycznego – opisuje zależność między położeniem ziemskich biegunów geograficznych i magnetycznych – opisuje różnice między południkami a równoleżnikami – odszukuje punkt na mapie mając dane jego współrzędne geograficzne – wyjaśnia, dlaczego na Ziemi istnieją różnice czasu – wyjaśnia, dlaczego na obszarach podbiegunowych trwa noc polarna i dzień polarny – opisuje wpływ zmian oświetlenia Ziemi przez Słońce na warunki życia organizmów – opisuje poznane kontynenty – zaznacza na mapie portugalską drogę wschodnią i zachodni szlak hiszpański
<p align="center">OCENA</p>	<p>Uczeń:</p>

6	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, dlaczego Ziemia jest wielkim magnesem, wykorzystując wiadomości na temat budowy jej wnętrza – wyjaśnia pojęcia: długość geograficzna, szerokość geograficzna – określa położenie geograficzne dowolnego punktu na mapie – spośród dwóch wybranych miast wskazuje miasto, w którym Słońce wszędzie lub zajdzie wcześniej
POZNAJEMY ZJAWISKA FIZYCZNE	
OCENA 2	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – na podstawie rysunku toru rozpoznaje ruch prostoliniowy i krzywoliniowy – podaje przykłady występowania siły tarcia – wymienia czynniki, od których zależy wielkość siły oporu – podaje przykłady elektryzowania ciał – podaje przykłady odbiorników prądu – rysuje schemat prostego obwodu elektrycznego – wymienia zasady bezpiecznego i oszczędnego korzystania z energii elektrycznej – podaje przykłady sztucznych źródeł światła – podaje cechy obrazu zaobserwowanego przez <i>camerę obscurę</i> – rysuje schemat odbicia promieni świetlnych od powierzchni gładkiej – wyjaśnia, dlaczego należy używać elementów odblaskowych – wymienia źródła dźwięku
OCENA 3	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, czym jest ruch ciał – charakteryzuje wielkości opisujące ruch: prędkość, drogę i czas – wyjaśnia pojęcie: siła oporu – opisuje wzajemne oddziaływanie ładunków o takich samych i różnych znakach – podaje przykłady źródeł prądu, przewodników i izolatorów elektrycznych – podaje przykłady naturalnych źródeł światła – rysuje odbicie promieni świetlnych od powierzchni chropowatej – wyjaśnia, kiedy obraz oglądany przez lupę jest obrazem powiększonym – wymienia cechy dźwięku – porównuje prędkość rozchodzenia się dźwięku w różnych ośrodkach
OCENA 4	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, czym jest układ odniesienia – wyjaśnia, na czym polega względność ruchu – oblicza prędkość poruszającego się ciała – wymienia sposoby zwiększania i zmniejszania siły tarcia – opisuje znaczenie sił oporu – wyjaśnia, czym jest siła elektryczna – wyjaśnia, popierając przykładami, pojęcia: przewodniki i izolatory – wymienia skutki przepływu prądu elektrycznego – wyjaśnia, czym jest promień świetlny – podaje przykłady wykorzystania <i>camery obscury</i> – podaje przykłady przyrządów, w których wykorzystano zjawisko odbicia światła – opisuje cechy dźwięku – opisuje wpływ hałasu na organizm człowieka
OCENA 5	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – oblicza drogę, czas, mając podane pozostałe wielkości opisujące ruch – wyjaśnia, od czego zależy siła tarcia – porównuje siły oporu powietrza i wody – wyjaśnia, czym są wyładowania elektryczne – wyjaśnia, czym jest prąd elektryczny – opisuje wpływ przepływającego prądu na igłę magnetyczną – opisuje sposób rozchodzenia się światła i dźwięku – opisuje zasadę działania <i>camery obscury</i> – wyjaśnia pojęcia: odbicie zwierciadlane, ognisko, ogniskowa – opisuje sposób powstawania obrazu w oku – porównuje prędkość światła i dźwięku

OCENA 6	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wykonuje obliczenia wymagające przeliczenia jednostek prędkości - opisuje przystosowania budowy zewnętrznej zwierząt służące zmniejszeniu siły oporu ich ruchu (- wyjaśnia, dlaczego przebywanie w samochodzie podczas burzy jest bezpieczne - opisuje zasadę działania bezpieczników - opisuje zjawisko zaćmienia Słońca; opisuje zjawiska echa, echolokacji
ODKRYWAMY TAJEMNICE ŚWIATA ZWIERZĄT	
OCENA 2	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia miejsca, w których żyją zwierzęta - podpisuje na ilustracji parzydełkowce, płazińce, nicienie, pierścienice, stawonogi - wymienia miejsca, w których żyją mięczaki - podpisuje na rysunku części ciała ryby - rozpoznaje na ilustracjach płazy oraz ryby morskie i słodkowodne - wymienia miejsca występowania gadów - przyporządkowuje pokazane na rysunkach gady do poszczególnych grup systematycznych - wymienia trzy cechy budowy ptaków świadczące o ich przystosowaniu do lotu - wymienia charakterystyczne cechy ptaków drapieżnych - rozpoznaje na ilustracjach wybrane gatunki ssaków żyjących w Polsce
OCENA 3	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - przyporządkowuje poznane zwierzęta do kręgowców i bezkręgowców - opisuje budowę zewnętrzną tasiemca - wymienia wspólne cechy budowy różnych grup stawonogów - podpisuje na rysunku części ciała stawonogów i mięczaków - wymienia cechy budowy zewnętrznej ryb świadczące o ich przystosowaniu do życia w wodzie - wymienia cechy budowy zewnętrznej płazów przystosowujące je do życia w dwóch środowiskach - rozpoznaje trzy gatunki gadów żyjące w Polsce - wymienia charakterystyczne cechy ptaków brodzących - opisuje przekształcenia kończyn ssaka w zależności od pełnionych przez nie funkcji
OCENA 4	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - podaje przykłady zwierząt należących do kręgowców i bezkręgowców - opisuje pokrycie ciała stawonogów - porównuje budowę przedstawicieli poszczególnych grup stawonogów - rozpoznaje na ilustracjach przedstawicieli poszczególnych grup mięczaków - opisuje sposób oddychania ryb - wyjaśnia określenie: ryby dwuśrodowiskowe - wymienia cechy budowy gadów świadczące o ich przystosowaniu do życia na lądzie - wyjaśnia, popierając przykładami, pojęcia: gniazdownik, zagniazdownik - opisuje przystosowania ssaków do życia w różnych typach środowisk
OCENA 5	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia charakterystyczne cechy kręgowców i bezkręgowców - porównuje postać polipa i meduzy - porównuje płazińce i nicienie - wskazuje różnice w budowie przedstawicieli poszczególnych grup mięczaków - opisuje sposób rozmnażania się ryb - dzieli płazy na bezogonowe i ogoniaste, podając ich charakterystyczne cechy - opisuje sposób rozmnażania się gadów - wyjaśnia, dlaczego ptaki mają bardzo dobrze rozwinięty układ oddechowy - porównuje budowę płazów i gadów - charakteryzuje poznane grupy ptaków - opisuje sposób rozmnażania się ssaków

OCENA 6	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje budowę komórki zwierzęcej – wyjaśnia, czym jest regeneracja ciała u pierścienic – opisuje rozwój owadów (motyla) – opisuje cechy przystosowujące ryby do życia w strefach głębinowych – wymienia trzy gatunki płazów żyjących na innych kontynentach – podaje przykłady wymarłych gadów żyjących w różnych środowiskach – opisuje, podając przykłady, na czym polega pasożytnictwo lęgowe – wyjaśnia, dlaczego niektóre ssaki zaraz po urodzeniu są zdolne do samodzielnego funkcjonowania, a inne wymagają opieki matki
POZNAJEMY RÓZNORODNOŚĆ KRAJOBRAZÓW ZIEMI	
OCENA 2	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia składniki pogody – podpisuje na mapie przynajmniej trzy strefy klimatyczne Ziemi – wymienia dwie cechy klimatu strefy wilgotnych lasów równikowych – rozpoznaje na ilustracjach krajobrazy strefy: wilgotnych lasów równikowych, sawann, pustyń gorących, śródziemnomorskiej, lasów mieszanych, stepów, tajgi, tundry, pustyń lodowych, gór wysokich – rozpoznaje na ilustracjach po trzy przykłady roślin i zwierząt występujących w omawianych strefach – podpisuje na mapie Saharę – wymienia pięć produktów otrzymywanych z roślin uprawianych w strefie śródziemnomorskiej
OCENA 3	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: pogoda, klimat – wymienia cechy klimatu: morskiego, kontynentalnego, górskiego – podpisuje na mapie przynajmniej trzy strefy krajobrazowe świata – podpisuje na mapie strefy: wilgotnych lasów równikowych, sawann, pustyń gorących, śródziemnomorskiej, lasów mieszanych, stepów, tajgi, tundry, pustyń lodowych, gór wysokich – rozpoznaje wybrane zwierzęta wilgotnych lasów równikowych – odczytuje z wykresu klimatycznego informacje dotyczące przebiegu temperatury powietrza i opadów w omawianych strefach – opisuje przystosowania wybranych zwierząt do życia w omawianych strefach – rozpoznaje na ilustracjach pięć roślin uprawianych w strefie śródziemnomorskiej – wymienia po kolei piętra roślinne w Tatrach
OCENA 4	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – określa, jakie czynniki wpływają na występowanie danego klimatu – wyjaśnia pojęcia: strefy klimatyczne, klimat astrefowy – opisuje wpływ działalności człowieka na zmiany krajobrazów Ziemi – podaje przykłady działań człowieka w strefie wilgotnych lasów równikowych – opisuje roślinność sawanny oraz przystosowania roślinności pustyń i stepów – wymienia charakterystyczne elementy krajobrazu pustynnego – opisuje cechy klimatu: śródziemnomorskiego, tundry, pustyń lodowych i wysokogórskiego – opisuje przystosowania drzew liściastych do zmian temperatury w ciągu roku i drzew iglastych do warunków klimatycznych tajgi – wyjaśnia pojęcia: step, pampa, preria – opisuje przystosowania ssaków do życia na obszarach polarnych – wymienia po kolei piętra roślinne w Alpach
OCENA 5	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje cechy klimatu na podstawie informacji zawartych na wykresie klimatycznym – opisuje związek między oświetleniem Ziemi a występowaniem stref klimatycznych – opisuje strukturę wilgotnego lasu równikowego – opisuje zagrożenia wynikające z działalności człowieka w strefie wilgotnych lasów równikowych – opisuje przystosowania roślin do życia w strefie sawann – opisuje rodzaje pustyń gorących, podając ich przykłady

	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje cechy roślin tworzących makie śródziemnomorską – wyjaśnia pojęcie: roślinność twardolistna – porównuje strukturę lasu liściastego i wilgotnego lasu równikowego – podaje przykłady przekształcania stepów przez człowieka – porównuje Arktykę i Antarktydę – porównuje piętra roślinne Tatr i Alp
OCENA 6	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – podaje przykłady gatunków endemicznych występujących w wybranych strefach krajobrazowych – opisuje sposób powstawania deszczy zenitalnych – opisuje życie i zajęcia mieszkańców poznanych stref – przyporządkowuje podane gatunki roślin i zwierząt do poszczególnych stref krajobrazowych
POZNAJEMY SUBSTANCJE I ICH PRZEMIANY	
OCENA 2	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia przykłady mieszanin – wymienia sposoby rozdzielania mieszanin niejednorodnych – podaje przykłady wykorzystania różnych sposobów rozdzielania mieszanin w życiu codziennym – nazywa przemiany stanów skupienia substancji
OCENA 3	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, podając przykłady, pojęcia: mieszanina niejednorodna i mieszanina jednorodna – wymienia czynniki przyspieszające proces rozpuszczania – do podanych mieszanin dobiera sposób ich rozdzielania – wyjaśnia różnice między rozpuszczaniem a topnieniem – podaje przykłady przemian nieodwracalnych zachodzących w najbliższym otoczeniu
OCENA 4	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje cechy mieszaniny – do poznanych sposobów rozdzielania mieszanin dobiera przykłady z życia codziennego – opisuje składniki roztworu – wyjaśnia, czym są stopy – wyjaśnia, na czym polega przemiana odwracalna i nieodwracalna
OCENA 5	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, na czym polega rozpuszczanie – charakteryzuje powietrze jako jednorodną mieszaninę gazów – opisuje sposoby rozdzielania podanych mieszanin jednorodnych i niejednorodnych – opisuje spalanie jako przykład przemiany nieodwracalnej – porównuje procesy utleniania i spalania
OCENA 6	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, dlaczego katastrofy tankowców stanowią zagrożenie dla organizmów morskich – opisuje sposób rozdzielania składników naftowej podanej mieszaniny jednorodnej, której składnikami są ciecze
ODKRYWAMY, JAK SIĘ ZMIENIA ZIEMIA	
OCENA 2	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia przykłady zasobów przyrody – wymienia dwa przykłady globalnych skutków zanieczyszczeń środowiska – wymienia nazwy gazów cieplarnianych – proponuje dwa sposoby ratowania ginących gatunków roślin i zwierząt
OCENA 3	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: zasoby przyrody, dziura ozonowa – podaje po dwa przykłady zasobów odnawialnych i nieodnawialnych – wymienia przyczyny zanieczyszczeń środowiska – na podstawie schematu opisuje powstawanie efektu cieplarnianego – podaje przykłady negatywnego wpływu kwaśnych opadów na stan środowiska – podaje przykłady pamiątek z podróży (przedmiotów), których przywożenie jest zabronione
OCENA	<p>Uczeń:</p>

4	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje wyczerpywalne i niewyczerpywalne zasoby przyrody - wyjaśnia, dlaczego zanieczyszczenia powietrza należą do szczególnie niebezpiecznych - wymienia czynniki wpływające na wzrost ilości gazów cieplarnianych w atmosferze - podaje przykłady działań na rzecz ochrony przyrody prowadzonych przez organizacje międzynarodowe
OCENA 5	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, podając przykłady, czym są odnawialne i nieodnawialne zasoby przyrody - opisuje rolę warstwy ozonowej - opisuje skutki wzrostu ilości gazów cieplarnianych dla środowiska przyrodniczego - podaje sposoby zapobiegania kwaśnym opadom - podaje przykłady zadań z zakresu ochrony przyrody wymagających międzynarodowej współpracy - podaje przykłady międzynarodowych konwencji na rzecz ochrony przyrody
OCENA 6	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - podaje przykłady wpływu zanieczyszczeń środowiska na zdrowie i życie ludzi w Polsce i na świecie